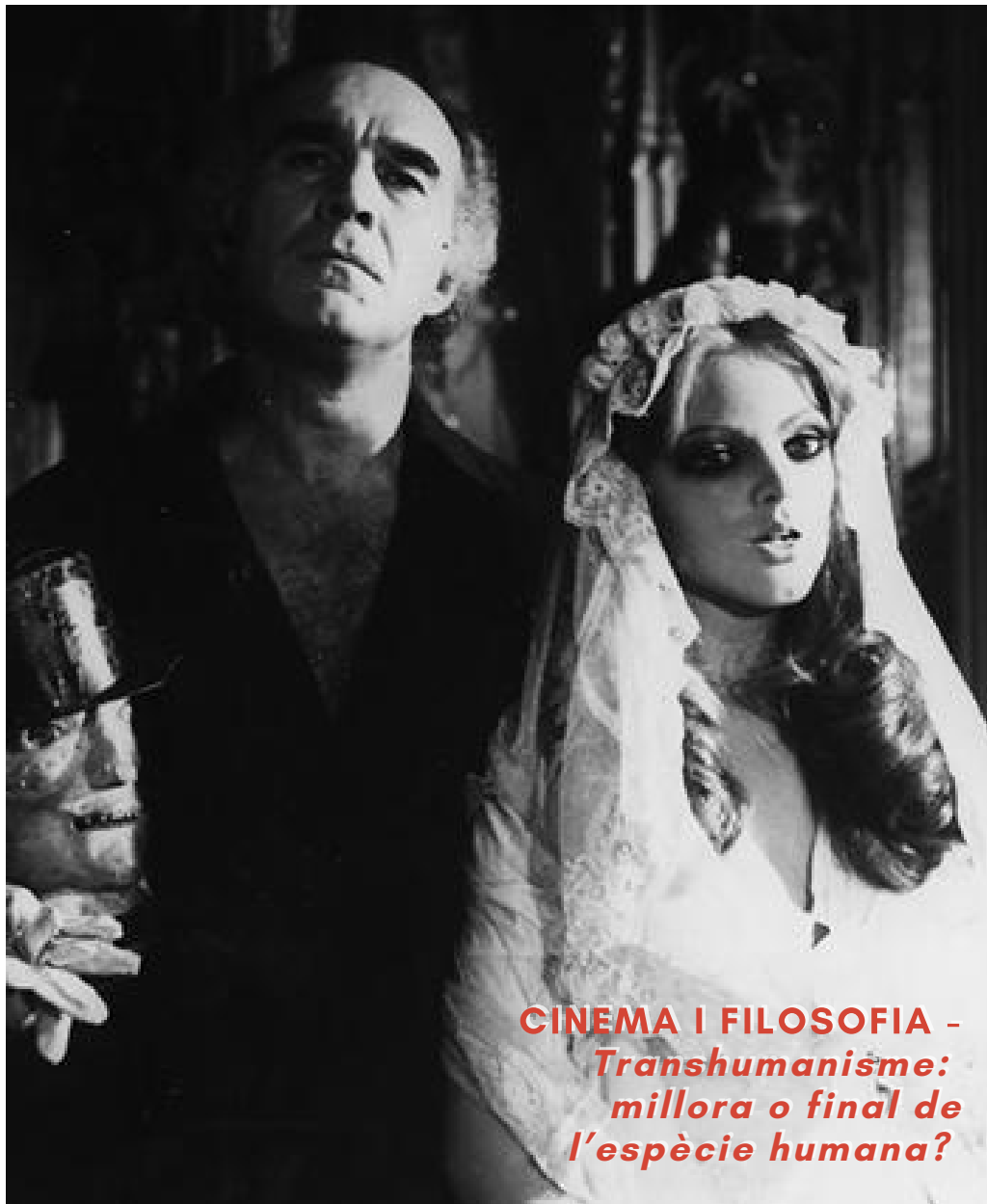

DOSSIER DIDÀCTIC

A PARTIR DE BATXILLERAT

TAMAÑO NATURAL (Grandeur nature)

CINEMA I FILOSOFIA -
*Transhumanisme:
millora o final de
l'espècie humana?*

#ServeisEducatius
#FilmotecaEscoles

FilmoTeca
de Catalunya

 Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Dossier en col·laboració amb l'Olimpíada de
Filosofia de Catalunya per **Damián Cerezuela Frías**

CONTINGUT

INFORMACIÓ PRÀCTICA

| PÀGINA 2

FITXA TÈCNICA

CONCEPTES CLAU

SINOPSI

LA CRÍTICA DIU

PROPOSTA D'ACTIVITATS

| PÀGINA 5

ANÀLISI

ACCIÓ

REFLEXIÓ

COMPLETEU EL VISIONAT

| PÀGINA 13

INFORMACIÓ PRÀCTICA

TAMAÑO NATURAL (Grandeur nature)

FITXA TÈCNICA

Direcció: Luis García Berlanga

Guió: Luis García Berlanga i Rafael Azcona

Música: Maurice Jarre

Fotografia: Alain Derobe

Interpretació: Michel Piccoli, Rada Rassimov, Valentine Tessier, Queta Claver, Manuel Alexandre, Julieta Serrano, Amparo Soler Leal, Jean Claude Berq, Michel Aumont, Jenny Astruc

Producció: Espanya-Itàlia-França

Any: 1973

Duració: 93 min.

Format: 35mm

V.O: Francès

No recomenada per a menors de 12 anys

CONCEPTES CLAU

Comèdia dramàtica - Luis García Berlanga
- *Grandeur nature* - Transhumanisme - Banda sonora - So

SINOPSI

Un dentista parisenc, avorrit de la seva vida matrimonial, compra una nina inflable amb què mantindrà una estreta relació que l'allunyarà de tothom. Hi compartirà les seves obsessions i descarregarà les seves neurosis. A poc a poc l'inamovible feminitat de la nina anirà imposant la seva presència

inquietant i muda. És un film intimista de ressons ferrerians i buñuelians que s'allunya de l'obra coral del seu autor. Aquest drama, molt més cruel i profund del que sembla a simple vista, es converteix en un retrat patètic de la soledat i la comunicació sexual.

LA CRÍTICA DIU

Tamaño natural es un título que no se rueda ya hasta 1973 en coproducción hispano-franco-italiana y que sufre de nuevo los rigores de la censura. Sólo hasta 1977 no se estrenaría aquí. Y justo en las fechas de ese estreno, Berlanga puede empezar a preparar una nueva película, "Escopeta nacional", ya de estreno próximo.

De alguna forma, esta dificultad continua en el vivir profesional acerca a entender mejor "Tamaño natural". No es una película sobre el cine ni sobre esas dificultades, pero sí lo es sobre la soledad, el aburrimiento y la impotencia. Hay una referencia, tácita a veces, explícita otras, a una sociedad fallida que no puede acompañar nunca al individuo, que no puede responder a sus ilusiones. La ilusión perdida es una constante en la temática de Berlanga: desde el legendario "Bienvenido, Mr. Marshall" donde los habitantes de Villar del Río deben soportar la ausencia de los protectores americanos hasta la del

INFORMACIÓ PRÀCTICA

TAMAÑO NATURAL (Grandeur nature)

novio que, en vísperas de la boda, encuentra una esperanza amorosa en otra mujer (“¡Vivan los novios!”). Las ilusiones perdidas de las películas de Berlanga rara vez han tenido como razón el sexo. No estaba el horno español para bollos de ese estilo y, paradójicamente, siendo Berlanga un hombre preocupado por el sexo, incluso erudito de sus formas de expresión en cualquier campo, se veía obligado a sublimarlo en sus películas, hasta quizá un poco “La boutique” y más tarde “¡Vivan los novios!”.

Definitivamente, es el sexo el protagonista inmediato de “Tamaño natural”. Es a través de él –de sus insatisfacciones, de sus fantasías, de sus realidades– como Berlanga hace su primera película intimista, donde pierde parte de aquel humor en primera línea de sus películas anteriores que disimulaban en parte la profunda amargura de sus historias, para acercarnos con una sensibilidad diferente al tema de la soledad. La soledad de un individuo perdido en una sociedad que no puede satisfacerle en sus mecanismos (el matrimonio, el trabajo, los inventos de consumo) y que le conduce irremediabilmente a la derrota.

Se ha dicho que “Tamaño natural” es una película antifeminista. Es cierta la misoginia de Berlanga en todas sus películas. “La boutique”, en este sentido, estaba clara. Sin embargo, sería minimizar el alcance de “tamaño natural” reducirlo a un ajuste de cuentas privado. La susceptibilidad de las militantes feministas les obliga a veces a ver el cine con un objetivo único. La película de Berlanga se venga, sí, de la dependencia del objeto erótico, pero ofrece al tiempo la perspectiva de una angustia que nos alcanza a todos por igual. Reducir “Tamaño natural” a una visión parcial sería la peor venganza que a su vez el mundo ofreciera a Berlanga que, en su película, no ha querido sino desnudar sus soledades, “lo más libre que en algún momento puede hacer un hombre”, según sus palabras, “y también, posiblemente, una huida”.

“Tamaño natural” es uno de esos títulos que deben ponernos al día. De una filmografía que, como la de Berlanga, sigue siendo de las más coherentes e inteligentes que se han visto aquí, y de una carrera que en esta película ofrece un do de pecho insólito y sugestivo.

Galan, D. (1978) Triunfo. Año XXXII, n. 783 (28 en. 1978),p. 49

“

Pues claro que te quiero, cariño,
aunque estés hecha de
poliuretano.

”

MICHEL (PERSONATGE)

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

Transhumanisme: millora o final de l'espècie humana?
Aproximacions a través del film *Tamaño Natural*

1. D'entrada, no sembla que pugui lligar de manera genuïna Berlanga i el transhumanisme, excepte, és clar, perquè en cap dels elements del còctel d'aquesta guia didàctica sembla quedar indemne el concepte "natural". Dit això:

- Què és allò natural? I allò producte de la transformació humana, allò artificial? Podem delimitar el que és natural a la pel·lícula i el que no ho és? Com pots relacionar el títol, *Grandeur nature*, amb la dialèctica natural i artificial?
- Poden les bodes contranaturals ser enriquidores o perfectives per a la condició humana o estan destinades al fracàs tal com veiem després de la sinistra boda que es produeix a la pel·lícula?
- Quin criteri ètic creus que és millor establir en les relacions entre les persones i els seus desitjos cap a objectes artificials amb possibles implicacions morals? Només les unions considerades culturalment com naturals són legítimes? (Per contestar aquestes preguntes és recomanable respondre primer l'exercici 2).

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

2. Entre els possibles criteris ètics per valorar la justícia d'una determinada acció humana, com ara la de Michel o d'altres que parteixen d'una perversió relacionada, destacarem algunes perspectives:

- L'ús "amorós" de nines artificials, robots sexuals o altra mena de fetitxes similars, són útils en el sentit de promoure la màxima felicitat per al nombre més gran de persones, és a dir, de **maximitzar el benestar**? Et suggereix alguna resposta la pel·lícula? Per contestar les dues preguntes contesta prèviament les següents:
 - Fins a quin punt pot ser positiu socialment que existeixin bordells de nines?
 - L'ús sexual d'una nina o nin artificial que representa una o un menor, seria útil per a una persona pedòfila i el seu entorn?
 - Aquest consum seria útil en desplaçar altres pulsions destructives – humiliacions, violències de diversa mena, etc. – dirigides a persones o animals cap a un objecte artificial?
 - En definitiva, creus que l'ús de robots sexuals afavoreixen o dificulten les relacions sexuals i humanes satisfactòries? Les promouen?
- La nina artificial japonesa torna més **virtuós** a Michel Piccoli en algun sentit? Una nina que representa una dona fomenta o pot fomentar la virtut cívica, l'excel·lència de les persones? Abans de contestar, pensa i respon prèviament les següents qüestions relacionades amb les anteriors:
 - Trobes la pel·lícula misògina? No oblidis, com sempre, justificar la resposta.
 - Michel és més infidel quan està amb alguna amant humana que quan està amb la seva nina o al contrari? Què caracteritza la infidelitat?
 - La infidelitat en una relació de confiança és un vici o acció reprovable moralment? Ho és per a Michel? I per a la seva muller?

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

- *Tamaño natural* va ser censurada pel franquisme i el postfranquisme, per un costat, i per l'altra banda, pel feminisme, especialment en Itàlia. A més a més, va estrenar-se per circuits pornogràfics de Londres, malgrat que únicament hi ha moments amorosos, segons Berlanga, i no es tracta d'una pel·lícula eròtica.
 - Tant si es considera una pel·lícula pornogràfica com si no, quins arguments **llibertaristes** justificarien l'ús de nines artificials (pensa en autors com ara F. Hayek, R. Nozick o M. Friedman), així com la producció i distribució de la pel·lícula?
 - Creus que la posició llibertarista s'identifica necessàriament amb una classe social determinada - com la burgesa del protagonista- o una determinada ideologia de l'espectre polític?

TAMAÑO NATURAL

LUIS BERLANGA

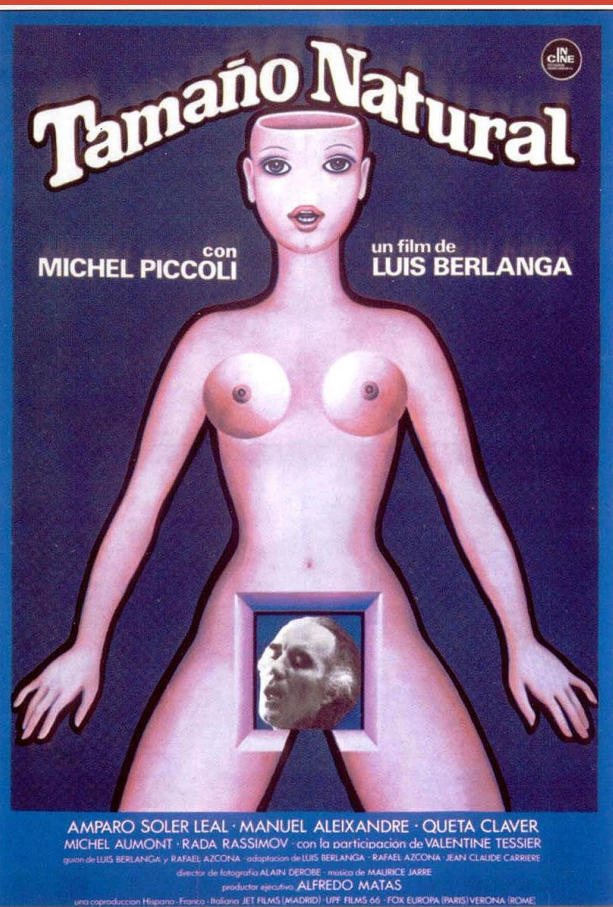
RAFAEL AZCONA

Prólogo de
F. UMBRAL

SEDMAY EDICIONES

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

- Contesta les preguntes després de llegir cadascun dels fragments de **Kant** que pertanyen a la Fonamentació de la metafísica dels costums

«En el reialme dels fins tot té o un preu o una dignitat. Allò que té un preu pot ben ser substituït per una altra cosa, com a equivalent. En canvi, allò que està per damunt de tot preu, allò que consegüentment no admet cap equivalent, té una dignitat.

Allò que es refereix a les inclinacions i a les fretures humanes generals té un preu de mercat. Allò que, fins i tot sense pressuposar una fretura, és conforme a un cert gust, és a dir, a una satisfacció en el simple joc sense finalitat de les nostres facultats, té un preu d'afecció. Però allò que constitueix la condició perquè quelcom pugui ser un fi en si, no té simplement un valor relatiu, és a dir, un preu, sinó que té un valor intrínsec, és a dir, una dignitat.

Ara: la moralitat és la condició perquè un ésser racional pugui ser un fi en si, car només per ella és possible de ser un membre legislador en el reialme dels fins. Per consegüent, és la moralitat, i la humanitat en la mesura que és capaç de moralitat, allò que té únicament dignitat. L'habilitat i l'aplicació en el treball tenen un preu de mercat; l'agudesia, la vivacitat d'imaginació i el bon humor tenen un preu d'afecció; en canvi, la fidelitat de les promeses, la benvolença per principis (no pas per instint), tenen un valor intrínsec.»

- Segons el text, quina diferència hi ha entre el preu de les coses i la dignitat de les persones?
- Com defineix Kant el que és la dignitat humana? La nina de la pel·lícula té valor, un preu de mercat o un preu d'afecció?
- A què es refereix Kant quan diu que un ésser humà és "un fi en si"?
- Investiga: Quines condicions s'haurien de donar perquè la nina també fos "un fi en si", una persona, segons Kant?
- Quina relació troba l'autor entre la dignitat i la moralitat?

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

- La moralitat per a Kant posseeix dignitat i l'ésser humà té dignitat també en la mesura que és capaç d'elecció moral, és a dir, en la mesura que posseeix una voluntat universal legisladora que al seu torn està sotmesa a la mateixa legislació. Per tant, queda clar que l'ésser humà té obligacions directes amb la resta de persones. Pensa ara quina mena de deures tenim amb altres éssers.

«Pel que fa al bell en la naturalesa, encara que inanimat, la propensió a la simple destrucció (spiritus destructionis) s'oposa en deure de l'home cap a si mateix: perquè afebleix o destrueix en l'home aquell sentiment que, sens dubte, encara no és moral per si solament, però que predispone almenys a aquella disposició de la sensibilitat que afavoreix en bona mesura la moralitat, és a dir, predispone a estimar alguna cosa també sense un propòsit d'utilitat (per exemple, les belles cristallitzacions, la indescriptible bellesa del regne vegetal).

Pel que fa a la part vivent, encara que no racional, de la creació, el tracte violent i cruel als animals s'oposa molt més íntimament en deure de l'home cap a si mateix, perquè amb això s'esmussa en l'home la compassió pel seu sofriment, afeblint-se així i destruint-se gradualment una predisposició natural molt útil a la moralitat en la relació amb els altres homes (...). Fins i tot la gratitud pels serveis llarg temps prestats per un vell cavall o per un gos (com si fossin membres de la casa) forma part indirectament del deure als homes, és a dir, del deure pel que fa a aquests animals, però si ho considerem directament, és només un deure de l'home cap a si mateix.»

- Segons Kant, tenim alguna mena de deure amb possibles objectes de la nostra moralitat com ara el bell a la naturalesa o un animal?
- Què diria Kant en relació amb una nina de Grandeur nature, amb forma de persona? I, Michel què en pensaria? I tu?
- Investiga [1]: Si en lloc de la nina del film de Berlanga es tractés de la robot Sophia, ciutadana saudita, segons Kant, hauríem d'atorgar-li, alguna mena de drets? Quina mena de drets? Hi estaries d'acord?

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

3. En l'escena de la platja, Michel li diu a la seva maniquí: «*Te quiero, cariño, aunque estés hecha de poliuretano. Además, ¿qué diferencia hay entre el poliuretano y el tejido cel·lular? El tejido cel·lular siempre quiere un yate.*»

- És possible estimar humanament a un/a maniquí de poliuretà? Humanitza o deshumanitza una relació amb una nina artificial? Investiga casos on hi ha hagut bodes entre persones i algun "robot" sexual i valora-ho.
- Quina diferencia hi ha entre una dona natural i una nina de Tamaño natural per a un home? Es pot reduir a la resposta de Michel: «*El tejido cel·lular siempre quiere un yate.*»?

4. Michel es pregunta «¿Quién escribió “la mujer es natural, es decir, abominable”?»

- Investiga quina concepció tenia Baudelaire de la dona natural i de l'art i l'artificialitat. Hi estàs d'acord amb la perspectiva de Baudelaire?
- Michel rebutja la dona per ser natural, per ser un cos ple de necessitats. La dona que es dibuixa a Tamaño natural és devoradora, gelosa i vol dominar l'home, cosa que sembla motivar en Michel una deriva fantasiosa on la substitueix per un artifici. Fixa't en l'escena on una mare i el seu fill visiten Michel a la seva consulta. Quin intercanvi simbòlic s'està produint quan Michel barreja fotografies de la seva estimada nina i la boca de les dents naturals que serveixen per mossegar?
- Investiga: Quin significat té per a Freud la imatge d'una vagina dentada? Quina visió tenia Freud de la dona? Quina relació té aquesta visió del pare de la psicoanàlisi amb la perspectiva de la pel·lícula?
- Recordes alguna escena on es mostri la por o impotència de Michel davant d'una dentadura femenina? Descriu-la.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

- Comenta les idees d'aquest fragment de B. Mazlish, en el seu llibre *The Fourth Discontinuity*, i comparar-les amb les idees de la pel·lícula:

«Precisament els trets més característics de la condició humana – per exemple, la por a la mort, l'aversion cap al cos, el desig de moralitat o d'alliberar-se dels errors – unit a un desig de domini evolutiu sobre el món natural constitueixen les forces fonamentals que, de manera creixent, empenyen els humans a crear màquines.»

5. La dona, en tant que ésser natural, no només sembla causar horror per les seves necessitats; també implica una consciència de l'origen (la mare), del pas del temps i de la mort. La nina, com altres tecnologies per al transhumanisme, sembla una porta per a transformar-ho.

- Si tenim en compte la visió freudiana i, en particular, el complex d'Èdip, recordes alguna escena on l'artifici fantasmagòric serveixi per salvar l'horror a l'incest, de manera que es pugui sublimar el desig per la mare?
- Davant de la mort i del pas del temps, pots identificar alguna escena d'un altre mecanisme de defensa, la regressió?
- La fugida de la consciència de l'origen i de la mort és possible al final de la pel·lícula?
- La possibilitat del protagonista de fugir de la seva condició humana fracassa amb l'intent de substituir la seva dona per un artifici manejable. Ara bé, aquest fracàs és l'horitzó del protagonista o la de qualsevol ésser humà que intenti fugir-ne? Fixa't en l'escena final, la dona flotant i l'home que mira l'espectador i també la nina indestructible. Quin significat pot tenir aquesta escena? Creus que és possible modificar la condició humana sense autodestruir-nos?

PROPOSTA D'ACTIVITATS

REFLEXIONS, ANÀLISI I ACCIONS

6. Fes la següent dissertació: Les limitacions biològiques són un error a corregir o una condició necessària per a la nostra humanitat?

7. Per acabar, unes preguntes al voltant del desig humà:

- El protagonista fuig de la seva solitud o la desitja?
- Quin significat pot tenir el fet que la nina tingui noms diferents al llarg de la pel·lícula?
- Aconsegueix el protagonista realment ser amo de la seva solitud? Reflexiona a partir de l'anècdota que explica Michel de Diògenes i una cortesana.
- Creus que el protagonista té un horitzó clar dels seus desitjos o més aviat mostra una desorientació – una vida líquida en paraules de Zygmunt Bauman– pel que fa als fins últims possibilitats per la nina artificial?
- Segons Ortega y Gasset convé fugir de la figura de l'home-massa i la seva psicologia d'home consentit que porta a una vida buida. Per a Ortega, la tècnica ens obre possibilitats, però no les dicta: la responsabilitat de l'autocreació seguirà sent sempre nostra. Quins límits podrien orientar els nostres desitjos en relació amb les possibilitats de la tècnica actual per tal de ser «animals elegants», és a dir, animals que saben elegir i poden construir una vida autèntica?
- Podries contestar la pregunta que fa Harari al final d'aquesta cita del seu llibre *Sapiens: A brief History of Mankind*?: «Atès que aviat podrem manipular també els nostres desitjos, potser la pregunta real a què ens hem de confrontar no sigui en què desitgem convertir-nos, sinó, què volem desitjar?»

COMPLETEU EL VISIONAT

BIBLIOGRAFIA I FILMOGRAFIA

Royo-Villanova, Guillermina. *Tamaño natural : el erotismo berlanguiano*. Sevilla : Editorial Renacimiento, 2021.

Topogràfic: 81.25(Berlanga)Roy

Tébar, Juan. *Manuel Alexandre : de tamaño natural*. Valladolid : Semana Internacional de Cine de Valladolid, 1994.

Topogràfic: 802.27(460)Teb

García Berlanga, Luis. *Tamaño natural* / Luis Berlanga, Rafael Azcona ; prólogo de F. Umbral. Madrid : Sedmay, 1976.

Topogràfic: 79(Tamaño)Ber

Buñuel, Luis. *Belle de jour* [Enregistrement de vidéo] / adaptation et dialogue: Luis Buñuel et Jean-Claude Carrière. Madrid : Universal Pictures, cop. 2012

Topogràfic: V 704(2)

Tots els llibres, revistes, pel·lícules i bandes sonores citats els trobareu a la Biblioteca del Cinema.

Topogràfic del film:

V 425

Luis García Berlanga (1973).

Tamaño Natural